

skem, dalmatinskem in bosanskohercegovskem prostoru. Gre za protireformacijsko književnost franjevcov, ki je izoblikovala koine, omejen s kulturno, politično in nacionalno orientacijo bralcev. To je koine štokavskega dialekta zahodnega tipa z ikavskim in ikavsko-ijekavskim refleksom jata. Leksika ga veže z leksiko zahodnega hrvaškega področja, a kalki in neke sintaktične oblike kažejo v smer latinščine in italijanščine. Religiozna latinska in italijanska književnost sta bili namreč franjevcem literarni vzor. Izstop iz sfere protireformacijske književnosti pomeni delo dalmatinskega franjevskega pisca Antuna Kačića-Miošića, ki s svojo tiskano pesmarico Razgovor ugodni naroda slovinskoga pomeni novo orientacijo franjevske književnosti v pogledu teme, jezika in stila. Avtorjeva literarna dejavnost namreč ni več vezana na religiozno tematiko, temveč na laično, kar pomeni, da ima tudi drugi literarni vzor — ljudsko slovstvo. Njegov jezik je zato korak naprej pri oblikovanju takega jezikovnega izraza, ki bi bil lahko baza štokavskega predstandarda na zahodnem področju srbohrvaškega jezika.

V referatu Neki aspekti semantičnog odnosa konstrukcija pasivne (sa trpnim pridjevom) i refleksivne u savremenom srpsko-hrvatskom jeziku, 63—84, avtorica Ksenija Milošević išče možnosti manifestacije pasivnega pomena v dveh dvočlenih konstrukcijah, v kopulativno participski (cop. in part. pass.) in v refleksivni (VF in se). Proučevanje semantike določenih predikativnih form je pomemben teoretični prispevek na področju glagolske problematike v srbohrvatistiki. Temi daje zanimivost že samo stanje v jeziku, ker tudi srbohrvaški jezik kot drugi slovanski jeziki nima oblike, ki bi bila v gramatičnem sistemu določena, da izrazi pasivni pomen.

3. Književni jezik, 1-2, 1973, z rubrikami:

Rasprave i članci, Jezik prevoda, Ocjene i prikazi.

V prvi rubriki je objavljen prevod teksta Viléma Mathesia iz leta 1932 O zahtjevu stabilnosti u književnom jeziku, 7—20. Osnova za stabilizacijo češkega knjižnega jezika ni v historični čistosti in pravilnosti jezika, ampak je osnovni stabilizacijski dejavnik uzus češkega knjižnega jezika, ki ga je mogoče ugotoviti z analizo jezika književnih del, nastalih v zadnjih petdesetih letih. Ta jezik je potrebno znanstveno proučevati in izdelati slovar, sinhronično slovnico in stilistiko. Taka je edina pot k stabilizaciji knjižnega jezika.

Nevenka Gošić v članku Neke činjenice iz istorije cirilskog pisma v Bosni, 45—50, proučuje zgodovino pisave (zahodna varianta cirilice — bosančica), ki so jo rabili v Bosni zlasti v 17. in 18. stol. Vsi doseđani raziskovalci so smatrali, da je bila uporabljena samo v katoliških in muslimanskih rokopisnih knjigah, avtorici pa je pregled laičnih rokopisnih knjig iz 17. in 18. stoletja, ki so v lasti arhiva srbske pravoslavne crkve, pokazal, da so tudi te zapísane v bosančici.

O istraživanju urbanog govora u Čehoslovačkoj, 51—55, je članek Radoslave Brabcove, v katerem avtorica analizira jezikovno situacijo v mestu Brandis na Labi in ugotavlja, da je ta urbani govor nastal na osnovi treh elementov (obecne češtine, knjižnega jezika, dialektov). Tudi za slovenistiko je aktualno mišljenje, da je proučevanje urbanega govora potrebno, ker je to jezikovna oblika, v kateri se stikajo različni jezikovni sistemi zaradi migracije prebivalcev.

Šimun Šonje v svojem članku Struktura silabe u grčkom i latinskom s osvrtom na hrvatskosrbski jezik, 57—69, išče v strukturi grškega, latinskega in srbohrvaškega zloga skupne črte. To je mogoče zato, ker je kljub možnostim konzonantov, da se v neštevilnih kombinacijah razvrščajo okoli konstitutivnega (vokaličnega) dela zloga, v zlogu ohranjena harmoničnost.

Jasna Honzak
Filozofska fakulteta v Sarajevu

XXVI. SEMINAR ZA TUJE SLAVISTE (4.—24. avgust 1975)

Poletni počitniški meseci jugoslovanskim slavistom pomenijo čas živahnega, prijetnega, čeprav mnogokrat prav napornega dela, saj malone na vseh univerzah potekajo slavistični seminarji. V prvem delu julija je seminar za sloveniste iz tujine, za-

mejstva in drugih republik na Filozofski fakulteti v Ljubljani, seminar Zagrebačke slavističke škole poteka v Zagrebu in Dubrovniku, seminar makedonistov je običajno v avgustu, organizira ga Filološka fakulteta v Skopju, poteka pa v Skopju in

na Ohridu. V septembru organizira seminar še Mednarodni slavistički centar Srbije, ki ima sedež na Filološki fakulteti v Beogradu.

Poleg vseh teh poletnih šol, ki tujcem-strokovnjakom in študentom omogočajo, da se neposredno srečujejo z jeziki, literaturami in kulturami posameznih jugoslovanskih narodov, prihajajo v živ stik z našimi ljudmi, doživijo vzdušje in značaj našega bivanja, predvsem pa se srečujejo z našimi strokovnjaki, kar mnogim pomeni dragocen vzgib pri nadaljnjem delu, je v letu 1975, med 4. in 24. avgustom, že šestindvajseti potekal zvezni, jugoslovanski seminar za tuje slaviste. Organizirala ga je Filozofska fakulteta v Sarajevu, predsednik je bil dr. Svetozar Marković, v prvih desetih dneh pa mu je bila prijazna gostiteljica Filozofska fakulteta v Zadru.

Posebnost seminarja je v tem, da vključuje strokovnjake-jezikoslovce in literarne zgodovinarje iz vseh jugoslovanskih republik, pa tudi lektorji, ki vodijo jezikovni pouk udeležencev, so predstavniki različnih jezikovnih, narodnih in kulturnih krogov. Takšen seminar ima gotovo niz prednosti za udeležence, ki imajo možnost dobiti bodisi osnovne informacije o dogajanju na področju stroke v vsej Jugoslaviji bodisi sintetizirati svoje poglede in izpopolniti svoje znanje, če je njihovo poznavanje jugoslovanskih jezikov, literatur in kultur temeljitejše. Dragocen pa je tudi za sodelavce-predavatelje in lektorje, ki v prijateljskem sodelovanju lahko izmenjavajo svoja mnenja in znanje in se — ne nazadnje — neposredno seznanjajo z delom in življenjem v drugih jugoslovanskih središčih.

Delovni dan seminarista je potekal takole: od 7.45—9.00 fakultativna lektorata slovenščine ali makedonščine, od 9.00—11.00 eno ali dve predavanji z vmesnim odmorom, od 11.15—13.00 pa lektorske vaje iz srbohrvaškega jezika, obvezne za vse udeležence. V 17 delovnih dneh se je zvrstilo 22 predavanj, 15 s področja literarne zgodovine in le 7 jezikoslovnih. Glavna tema literarnozgodovinskih obravnav je bilo obdobje moderne pri jugoslovanskih narodih. Že uvodno predavanje dr. Iva Frangeša iz Zagreba »Književnost jugoslovanskih narodov v začetku 20. stoletja« je skušalo prikazati položaj posameznih jugoslovanskih narodov v tem obdobju, kulturne stike in vplive, še posebej pa ustvarjalna snovanja, katerim so svojevrstni pečat vtisnile veli-

ke umetniške osebnosti. V zvezi z moderno se je zvrstilo še nekaj predavanj: dr. Miroslav Šicel iz Zagreba je govoril o kritiki hrvatske moderne, dr. Štefan Barbarič iz Ljubljane o literarnozgodovinskem profilu Ivana Prijatelja, dr. Tvrtko Čubelić iz Zagreba o moderni v jugoslovanskih književnostih v odnosu do ljudskega slovstva, dr. Slobodan Marković o srbski moderni poeziji v začetku 20. stoletja, dr. Nikola Miličević iz Zagreba o Vladimirju Vidriču in Dragutinu Domjaniću, dr. Jovan Deretić iz Beograda pa o Borisavu Stankoviću. Makedonsko literarno zgodovino je predstavljala dr. Georgi Stalev s temo Makedonska drama med dvema vojnama, o dveh muslimanskih ustvarjalcih je spregovoril dr. Muhsin Rizvić iz Sarajeva, o A. B. Šimiću dr. Miroslav Vaupotić iz Zagreba, o Stjepanu Mitrovu Ljubišu dr. Vaso Milinčević iz Beograda, o pomenu Svetozarja Čorovića v njegovem času dr. Dejan Đuričković iz Sarajeva, o Stevanu Sremcu dr. Boško Novaković iz Novega Sada, o Svetozarju Markoviću pa je ob 100-letnici njegovega rojstva predaval dr. Dimitrije Vučenov.

Predavanja iz jezikoslovja so obravnavala naslednje teme: o specifičnosti glagolskega sistema je govoril dr. Dalibor Brozović iz Zadra, o tipologiji prostega stavka v srbohrvaščini dr. Radoje Simić iz Beograda, o fonetski kontrastivnosti med slovenskim in srbohrvaškim jezikom dr. Vatroslav Kalenić iz Ljubljane, dr. Janez Rotar iz Ljubljane pa je pripravil predavanje o sintaktični in stilistični vlogi kondicionala o slovenskem in srbohrvaškem jeziku — oba slovenska predavnik sta pripravila zelo zanimivi primerjalni temi. O jezikovni situaciji v BiH je predaval Milan Šipka iz Sarajeva, zagrebški predavatelj Krunoslav Pranjić je posegel na področje stilistike — govoril je o Matoševi stilematiki; o jezikovnem vprašanju v Makedoniji v drugi polovici 19. stoletja in o Krsti Misirkovu pa je predaval Blagoje Korubin iz Skopja.

Tu bi veljalo omeniti še dvojce diskusij ob »okrogli mizi«: prvo na temo »Književno ustvarjanje, ki se navezuje na NOB«, drugo pa na temo »30 let nove Jugoslavije«.

Udeležence, ki so pazljivo spremljali predavanja, je takšna pisanost tem, problemov in pristopov k problemom precej angažirala.

Lektorske vaje iz srbohrvaščine je vodilo 9 lektorjev. Udeleženci so imeli 3 možnosti — učiti se jezika v začetnem tečaju, spoznavati nekoliko zahtevnejše probleme

na tečaju srednje stopnje, 2 skupini najboljših poznavalcev srbohrvaščine pa sta se ukvarjali z jezikovnimi in literarnimi analizami.

Slovenščini in makedonščini je namenjen bolj skromen položaj. Jezikovna tečaja nista obvezna, obiskujejo ju le tisti, ki so posebej zainteresirani. Pouk teh dveh jezikov poteka vzporedno. Seveda pa ima to tudi svoje prednosti, saj se k tečaju slovenščine in makedonščine navadno prijavijo najbolj navdušeni in delovni udeleženci.

V letu 1975 je ure slovenščine obiskovalo le 8 udeležencev. Kljub temu se pred lektorja takoj postavi troje problemov: znanje in poznavanje slovenščine in slovenskega jezikovnega prostora je pri študentih različno; skoraj vsakogar zanima slovenščina z drugega zornega kota; tretji problem pa je prav gotovo čas — v dobrih 20 urah je treba študentom posredovati vsaj osnovne informacije o slovenščini in slovenskem prostoru. Cilj takšnih lektorskih vaj ne more biti obvladanje konverzacije v slovenščini ali pa podrobno poznavanje sistema slovenskega knjižnega jezika, čeprav so slušatelji jezikoslovno izobraženi in hitro sprejemajo nove informacije. Zato smo poskušali učne ure oblikovati tako, da smo se deloma učili osnovnega besedja v stavku — pri tem nam je bil v pomoč učbenik *Besedila slovenskega jezika*, ki ga je v letu 1975 izdal Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, uredil pa dr. Jože Toporišič, deloma pa spoznavali strukturo slovenskega knjižnega jezika. Izkazalo se je, da primerjanje slovenščine s srbohrvaščino, ki so jo slušatelji večinoma precej dobro obvladali, pripomore k

hitrejšemu in bolj temeljitemu učenju, saj spoznavanje razlik in podobnosti med dvema sorodnima jezikoma ne uvaja le novega gledišča, ampak omogoča tudi boljše pomnjenje in obvaruje pred mešanjem jezikovnih dejstev. Tretji del ure je bil namenjen vprašanjem študentov. Zanimale so jih najrazličnejše stvari: dialektološki problemi — bogata narečna razcepljenost slovenskega ozemlja, razvoj različnih praslavenskih glasov v slovenščini, splošne oznake posameznih slovenskih pokrajin, vprašanja slovenskih manjšin in podobno. Želeli so informacije o slovenski književnosti, predvsem o Prešernu in Cankarju. Zanimala jih je tudi temeljna literarnozgodovinska in jezikoslovna literatura o slovenščini.

Skratka — teh 20 ur je poteklo kar prehitro. Ob slovesu smo ugotovili, da smo drug drugega obogatili z marsikaterim novim spoznanjem, predvsem pa z brezštevilnimi vprašanji, ki zaradi časovne stiske niso dobila odgovora.

Morda bi ob koncu tega poročila izrazila še misel, ki se mi je utrnila že prvega dne, ob tematsko široko zasnovanem predavanju dr. Iva Frangeša, in se vedno bolj krepila ob prijateljskem sodelovanju lektorjev iz različnih sredin ter ob predavanjih: seminarja se udeležujejo skoraj izključno tujci, čeprav bi tudi dobrim, prizadevnim študentom naših fakultet takšna srečanja gotovo pomenila pomembno spodbudo in posebno doživetje, saj bi jim — vsaj v obrisih — prikazala delovno snov na področju stroke v vseh jugoslovanskih centrih.

Marija Smolič
Ljubljana

Polemika

ODGOVOR (Janku Modru)

Moj članek »Metodični postopki izvajanja besedil« ne navaja šolske stopnje, ker učitelj lahko uporabi to ali ono za različno stopnjo in za različne namene. Metodični okvir je namenoma splošen in širok. Pedagoške izkušnje sem pridobival na osnovni šoli, na srednji šoli, na višji šoli in pri amaterskem gledališkem delu; končno se oblikujejo na Pedagoški akademiji.

V delu spisa, ki ga uredništvo zaradi pomanjkanja prostora ni moglo objaviti, pi-

šem: »...prikazujem nekaj metodičnih izkušenj, ne da bi preciziral šolsko stopnjo. Vaje izvajanja so lahko namenjene bodočim učiteljem; usposablajo se za poklic, v katerem je pomembno izvajanje besedil. Vaje izvajanja pa služijo tudi na sploh kot metoda jezikovno-literarnega pouka. Izvajanje besedil je lahko kdaj pa kdaj bolj osnoven, privlačen in didaktično bolj uporaben metodičen postopek, kot pa je tisto, kar imenujemo idejna analiza, kompozici-